

Datum

2020-12-15

Vår referens

Erika Pettersson

Planeringssekreterare

Erika.Pettersson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Justitiedepartementet - En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23) STK-2020-1491

Sammanfattning

Malmö stad har av Justitiedepartementet beretts möjlighet att lämna synpunkter på promemorian *En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)*. I promemorian lämnas förslag till ändringar i brottsbalken (1962:700), lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare samt polislagen (1984:387) i syfte att ge polisen ökade möjligheter att i förebyggande syfte göra husrannsakan för att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Författningsändringarna bedöms kunna träda i kraft den 1 juli 2021.

I beredningen av ärendet har arbetsmarknads- och socialförvaltningen yttrat sig. Stadskontoret har upprättat ett förslag till yttrande med utgångspunkt i vad som anförs i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner upprättat förslag till yttrande och skickar yttrandet till Justitiedepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Justitiedepartementet - En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)
- En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 201221 Remiss från Justitiedepartementet - En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)
- Förslag till yttrande

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-12-21

Kommunstyrelsen 2021-01-13

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Avdelningen för omvärld och näringsliv

Avdelningen för analys och hållbarhet

Ärendet

Den 10 december 2019 beslutade statsrådet Mikael Damberg att uppdra åt Gunnel Lindberg, ordförande i Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, att biträda Justitiedepartementet med att utreda vissa frågor om husrannsakan (Ju 2019:G). Utredningens uppdrag har bestått i att se över polisens utrymme för husrannsakan utanför förundersökning, och att lämna förslag som förbättrar polisens möjligheter att söka efter vapen och andra farliga föremål. Syftet har varit att ge polisen bättre redskap i arbetet mot skjutningar och annan allvarlig brottslighet. Promemorian *En utökad möjlighet att söka efter vapen och andra farliga föremål (Ds 2020:23)* överlämnades i oktober 2020.

Malmö stad har av Justitiedepartementet beretts möjlighet att lämna synpunkter på promemorian. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har lämnat yttrande i frågan, och stadskontoret har upprättat ett förslag till yttrande i enlighet med vad som anförs i ärendet.

Promemorian i korthet

I promemorian konstateras att polisens förutsättningar att vidta åtgärder i förebyggande syfte är begränsade samtidigt som brottsligheten på senare tid har förändrats på ett oroväckande sätt, och att effektiviteten i det brottsförebyggande arbetet skulle förbättras om husrannsakan får användas i förebyggande syfte i fler situationer än idag. I promemorian föreslås därför att polisen ges en ökad möjlighet att i förebyggande syfte göra husrannsakan för att söka efter vapen eller andra farliga föremål.

Den föreslagna nya regeln om husrannsakan omfattar gemensamt tillgängliga utrymmen i - eller i anslutning till – flerbostadshus eftersom det enligt uppgifter från polisen ofta är i sådana utrymmen som vapen göms. En möjlighet till husrannsakan i utrymmen av det slaget innebär enligt promemorian endast en begränsad ökning av risken för intrång i den personliga integriteten jämfört med dagens ordning, samtidigt som nyttan med åtgärden förväntas bli stor. Enligt den nya regeln om husrannsakan får polisen undersöka aktuella utrymmen i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen och andra farliga föremål, om omständigheterna är sådana att det kan antas att ett föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § 2 brottsbalken. Genom ett förtydligande i bestämmelsen om förverkande säkerställs att även föremål som är ägnade att användas för sprängning kan eftersökas med stöd av den nya regeln om husrannsakan. Husrannsakan och förverkande får även ske om föremålen i fråga är ägnade att användas vid brott mot frihet och frid. Sådana föremål ska också kunna eftersökas vid husrannsakan i fordon och båtar och vid kroppsvisitation i förebyggande syfte.

För att minska incitamenten att dra in unga i kriminalitet, och samtidigt begränsa tillgången till utrymmen som betraktas som relativt säkra att förvara exempelvis skjutvapen på, föreslås vidare att kravet på särskilda skäl för husrannsakan, kroppsvisitation och beslag hos barn under 15 år inte ska gälla om det finns särskild anledning att anta att den unge utnyttjas av annan i brottslig verksamhet. Författningsändringarna bedöms kunna träda i kraft den 1 juli 2021.

Stadskontorets bedömning

I handläggningen av föreliggande ärende har stadskontoret fört dialog med arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Den korta remisstiden har inte medgivit att inhämta yttrande från arbetsmarknads- och socialnämnden. Den gemensamma bedömningen är att ökade befogenheter för polisen att i förebyggande syfte göra husrannsakan i enlighet med de förslag

som finns i promemorian skulle kunna främja det preventiva arbete som bedrivs för att minska grova våldsbrott i Malmö, bland annat inom ramen för *Sluta skjut*.

Samtidigt kräver utökade befogenheter försiktighet, inte minst utifrån barnrätts- och integritetsperspektiv. I promemorians konsekvensbeskrivning diskuteras barnrättsperspektivet främst utifrån förslaget om utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn som misstänks utnyttjas i brottslig verksamhet. Utgångspunkt tas i barnkonventionens artikel 16 som fastställer att barn inte får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens. Slutsatsen som dras i promemorian är att även om barn i något större utsträckning kan komma bli föremål för tvångsåtgärder med den föreslagna lagstiftningen, så övervägs detta av förslagets positiva effekter genom att barn i högre utsträckning än idag bedöms kunna skyddas mot att dras in i tidig kriminalitet. I promemorian tydliggörs också att tvångsmedel ska tillämpas restriktivt, i synnerhet gällande barn under 15 år. Enligt promemorian kan detta också leda till viktiga signaler till de sociala myndigheterna om att ett barns förhållanden kan behöva utredas närmare, och att åtgärder kan behövas för att bryta en utveckling som kan vara destruktiv för barnet. Mot bakgrund av detta görs i promemorian en bedömning av att förslaget är förenligt med barnkonventionen.

Stadskontoret och arbetsmarknads- och socialförvaltningen delar uppfattningen att effekten av författningsförslagen kan komma få en positiv effekt för barn som utnyttjas för kriminalitet, och att förslagen medför minskade incitament att använda barn i kriminellt syfte. Samtidigt saknas en fördjupad analys av de effekter som författningsförslagen kan få för barn som inte själva misstänks utnyttjas i kriminell verksamhet. Barn som befinner sig i en miljö där husrannsakan görs riskerar att utsättas för trauma eller andra psykologiska påfrestningar, varför det är av stor vikt att extra försiktighet vidtas i de fall barn – i synnerhet yngre barn – misstänks befinna sig i den miljö där husrannsakan ska göras. I sammanhanget är det viktigt att belysa att det inte uteslutande är barn till brottsmisstänkta som behöver tas i beaktande, utan även yngre syskon eller barn som av annan anledning vistas i den miljö där husrannsakan görs.

Att förslaget om en något utvidgad möjlighet att använda tvångsmedel mot unga kan få till följd att fler barns förhållanden kan behöva utredas närmare av socialtjänsten bedöms av arbetsmarknads- och socialförvaltningen vara av stor betydelse för kommunen och det preventiva och grundläggande barnrättsarbete som bedrivs inom socialtjänsten. Att orosanmälningarna överlag ökar till följd av de utökade befogenheter som föreslås bedöms som en viktig effekt som kan stärka både det våldsförebyggande arbetet i stort, och arbetet med att värna barns fri- och rättigheter.

Vidare görs i promemorian bedömningen att författningsförslagen inte medför några skillnader mellan kvinnor och män. Stadskontoret saknar dock ett intersektionellt perspektiv i konsekvensanalysen, där hanteringen av möjlig förekomst av diskriminering hade kunnat belysas.

Stadskontoret har upprättat förslag till yttrande i enlighet med vad som anförts i ärendet.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör